

Animalian ja SEY Suomen eläinsuojelun puoluekysely kuntavaalit 2021, taustapaperi tavoitteista

Tavoite: Kissaangelman ratkaisemiseen on osoitettava lisää resursseja

Kissojen arvostus on Suomessa heikkoa. Ei-toivottujen kissojen hyvinvoinnista ei huolehdita, ja niistä hankkiudutaan eroon laittominkin keinoin. Kissoja tapetaan, luovutetaan ilmaiseksi eteenpäin tai hylätään. Vuosittain lähes 10 000 kissaa päätyy löytöeläintaloihin, mutta vain noin neljännes niistä haetaan takaisin omistajalleen. Suuri osa hylätyistä tai luonnossa syntyneistä kissoista ei kuitenkaan päädy löytöeläintaloon eikä niitä siten tilastoida. On arvioitu, että Suomessa hylätään tai tapetaan vuosittain vähintään 20 000 kissaa.

Etenkin maaseudulla, mutta myös kaupungeissa, on yleistä jättää kissa leikkaamatta ja antaa kissan ulkoilla vapaasti. Vapaana ulkoileva tai hylätty leikkaamaton naaraskissa voi tehdä jopa kolme poikuetta vuodessa, jolloin kissoja syntyy hallitsemattomasti. Vapaasti ulkoilevista, hylätyistä sekä jo villiintyneistä kissoista syntyy villiintyneitä kissalaumoja eli kissapopulaatioita. Populaatio muodostuu kymmenistä tai jopa sadoista keskenään lisääntyvistä, sairaista ja nälkiintyneistä kissoista. Kissapopulaatioita arvioidaan Suomessa olevan vähintään useita satoja.

Kasvavat kissapopulaatiot ovat monisyinen eläinsuojelullinen, ympäristönsuojelullinen, ympäristöhygieeninen ja sosiaalinen ongelma. Kissa ei selviä luonnossa ilman ihmisen apua. Vapaana ulkoilevat sekä villiintyneet kissat tappavat Suomessa vuosittain jopa miljoonia pieneläimiä. Kissapopulaatiot aiheuttavat myös ympäristöhygieniangelmia ja naapuririitoja. Kissapopulaatioita ruokkivilla ihmisillä on joissakin tapauksissa moninaisia taloudellisia ja sosiaalisia ongelmia.

Suuri osa eläinsuojelulain 15 §:n kunnallisista löytöeläinpalveluista kieltäytyy vastaanottamasta populaatiokissoja. Millekään taholle ei ole säädetty velvollisuutta ottaa kiinni tai kuljettaa löytöeläintaloon tai hoitaa villiintyneitä kissoja. Näin ollen populaatiokissojen kiinniotto, hoito ja mahdollinen lopetus tai uudelleen sijoittaminen jää vapaaehtoistoimijoiden vastuulle. Työstä koituu kuluja, jotka ovat vapaaehtoistoimijoille varsin suuret. Vapaaehtoisten resurssit eivät riitä hoitamaan kaikkia apua tarvitsevia kissoja. Kuntien tulisi ottaa kissapopulaatioiden hoitaminen vastuulleen tai osoittaa riittävät varat vapaaehtoistoimijoille. Kun kissapopulaatiot saadaan tehokkaasti pyydytettyä talteen ja hoidettua, säästyy myös kunnalta esimerkiksi löytökissojen hoitokuluja ja eläinsuojeluviranomaisilta resursseja.

Kissapopulaatiotyöhön tarvitaan myös viranomaisten apua. Kissapopulaatioiden ennaltaehkäisy ja hoito on monitahoista työtä, joka onnistuakseen tarvitsee toimivan vapaaehtoisten ja viranomaisten muodostaman verkoston. Tällä hetkellä monet valvontaeläinlääkärit ovat ylityöllistettyjä, joten kuntien tulee huolehtia valvontaeläinlääkärien riittävästä määrästä alueellaan ja tarvittaessa perustaa uusia virkoja.

Lähteet:

Kosonen, K. (2019). KODITTOMAT ELÄIMET 2018 Katsaus Suomen löytöeläintalojen toimintaan ja eläinsuojeluyhdistysten kissatilanteeseen.

Ruokaviraston raportti: Kissojen hyvinvointi Suomessa 2019

Evira: Luonnosta tavatun kissan kiinniotto, kuljetus ja säilytys

SEY Suomen eläinsuojelu: Selvitys eläinsuojelupoliisin tarpeesta – Virkaeläinlääkäreiden näkökulma 2020

Tavoite: Löytöeläinten hoidon laatu on varmistettava

Kunnilla on eläinsuojelulain (247/1996) 15 §:n mukaan velvollisuus huolehtia alueellaan irrallaan tavattujen ja talteen otettujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä 15 päivän ajan. Useimmissa kunnissa löytöeläinten talteenotto toiminta on ulkoistettu yksityiselle taholle.

Lakisääteisen 15 päivän hoidon jälkeen suuri määrä eläimiä päättyy lopetettavaksi. On todennäköistä, että moni eläimistä lopetetaan, koska omistaja ei ole tietoinen lakisääteisestä talteenotto toiminnasta. Talteenotto paikkojen velvollisuuksiin tulee lisätä eläimen omistajan selvittäminen muun muassa mahdollisen tunnistusmerkinnän avulla. Löydetyistä eläimistä tulee tiedottaa viipymättä erilaisissa julkisissa kanavissa. Kunnan tulee ottaa vastuulleen eläinten kiinniotto ja kuljetus, sillä eläimen löytäjällä ei ole aina mahdollisuutta kuljettaa eläintä talteenotto paikkaan.

Talteenotto paikkojen tarjoaman hoidon tasossa on valtakunnallisia eroja. Lainsäädäntö ei määrittele tarkkaan, mitä hoitotoimenpiteitä talteenotto paikassa tulee tehdä.

Terveystarkastuksia, kuten terveystarkastusta ja madotusta, ei tavallisesti tehdä. Kuntien tulee määritellä talteenotto paikoille eläinten hyvinvointia edistävä hoidon vähimmäistaso ja henkilökunnalle pätevyysvaatimukset. Sairaalle tai loukkaantuneelle eläimelle tulee taata sairauden edellyttämä hoito omistajan tavoittamiseen tai säilöäpidon loppuun saakka.

Talteenotto paikan henkilöstön on oltava asiantuntevaa ja tunnistettava viipymättä eri lähtökohdista saapuvien eläinten hoidon tarve. Varsinkin isommilla paikkakunnilla henkilökunnalla tulee olla valmius myös eksoottisten eläinten käsittelyyn ja hoitoon. Eläinten pito-olosuhteiden on oltava sellaiset, että niissä pystytään takaamaan eläimen hoito, virikkeistäminen ja tarvittaessa totuttelu ihmisen läsnäoloon ja käsittelyyn.

Talteenotto paikkojen rajoitetut aukioloajat aiheuttavat ongelmia hoitoon pääsyyn ja pahimmassa tapauksessa asettavat hoitoa tarvitsevat eläimet vaaraan. Kuntien tulee osoittaa riittävät resurssit päivystävälle löytöeläinten talteenotto toiminnalle.

Lähteet:

Hirsjärvi-Kallioinen, P. (2014). LÖYTÖELÄIMET – KARTOITUS NYKYTILANTEESTA

Tavoite: Eläinsuojeluvalvonnan resursseja on lisättävä

Valvontaeläinlääkäri on viranomainen, jonka tehtävänä on valvoa eläinten oloja ja hyvinvointia. Valvontaeläinlääkärit muun muassa tekevät eläinsuojelutarkastuksia eläinten pitopaikkoihin.

Valvontaeläinlääkäreiden työ on henkisesti kuormittavaa ja yksinäistä, jonka vuoksi ammattikunnan työssäjaksamisessa on merkittäviä ongelmia. Lähes 90 % valvontaeläinlääkäreistä kokee voimattomuuden tunteita, ja vaihtuvuus on ammattikunnassa suurta.

Valvontaeläinlääkärit työskentelevät virka-aikana. Virka-ajan ulkopuolella akuutit eläinsuojelutapaukset jäävät tyypillisesti poliisin tehtäväksi. Poliisin asiantuntemus

eläinsuojeluasioissa kuitenkin vaihtelee, ja poliisin toimintaedellytykset eläinten hyvinvoinnin arvioimisessa ovat usein puutteelliset.

Valvontaeläinlääkäreiden kokemat vakavat ongelmat jaksamisessa ovat hälyttäviä, ja tilanne voi vaarantaa sekä valvontaeläinlääkäreiden itsensä että eläinten hyvinvoinnin. Tilanteen parantamiseksi eläinsuojeluvalvonnan resursseja kunnissa on lisättävä, ja valvontaeläinlääkäreitä on palkattava lisää. Eläinten ympärivuorokautisen hyvinvoinnin turvaamiseksi kuntiin tai maakuntaan tulee perustaa lisäksi päivystävän valvontaeläinlääkärin virkoja. Valvontaeläinlääkäreiden ja poliisin yhteistyötä tulee edistää. Niin sanottua eläinsuojelupoliisi-mallia, jossa poliisilaitoksille perustetaan eläinsuojelurikosten tutkimiseen keskittyviä ryhmiä, tulee edistää.

Vuonna 2019 Suomessa oli 74,5 valvontaeläinlääkärin virkaa, joista kuusi oli täyttämättä. Valvontaeläinlääkärin virka puuttui kahdesta valvontayksiköstä. Valvontaeläinlääkärit ovat kuntien palkkalistoilla, mutta eläinlääkintähuoltoasetuksen perusteella valtio korvaa kunnille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin kannalta välttämättömät kustannukset. Kunnille jää maksettavaksi kuluja muun muassa valvontaeläinlääkäreiden rekrytoinnista ja laskutusprosessista.

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 2012 toteuttamassa kyselyssä, jossa selvitettiin eri sidosryhmien näkemyksiä eläinsuojelun uudistustarpeista, kävi ilmi, että eläinsuojeluvalvonnan lisääminen on yksi kansalaisten suurimmista huolenaiheista eläinsuojelussa. Noin viidesosa kyselyyn vastaajista toivoi valvonnan lisäämistä sekä valvojen koulutukseen panostamista.

Lähde:

Ruokaviraston raportti: Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2019

SEY Suomen eläinsuojelu: Selvitys eläinsuojelupoliisin tarpeesta – Virkaeläinlääkäreiden näkökulma 2020

Tavoite: Julkisten ruokapalveluiden ateriatarjonta on muutettava nykyistä kasvispainotteisemmaksi. Eläinperäisten tuotteiden osuutta on vähennettävä.

Kannustamme kuntia huomioimaan ruokahankinnoissa kasvispainotteisuuden nykyistä huomattavasti paremmin. Tavoitteemme on, että kunnat panostavat kasvien osuuden kasvattamiseen ja lihan osuuden vähentämiseen julkisissa ateriapalveluissa.

Julkiset hankinnat ja niihin liittyvät valinnat ovat yksinkertainen tapa vaikuttaa myös eläinten hyvinvointiin. Keskeisessä asemassa ovat elintarvikehankinnat: kunnalliset keittiöt ja ateriapalvelut voivat kasvispainotteisilla valinnoilla ohjata ruokailua eläin- ja ympäristöystävälliseen suuntaan.

Kuntien päättäjät voivat linjata kunnallisessa ruokailussa tarjottavan ruuan laatua eettisillä kriteereillä. Eläin- ja ilmastoystävällinen ruoka painottuu kasviperäisiin elintarvikkeisiin. Kasvien osuutta ruuassa voidaan nostaa siirtymällä esimerkiksi viikoittaiseen kasvisruokapäivään. Tämän lisäksi ruuan ympäristökuormitusta voidaan vähentää, kun kaikkien aterioiden lihamäärää vähennetään esimerkiksi 20 prosentilla.

Kasvien osuuden lisääminen kunnan ruokahankinnoissa vaikuttaa monin tavoin positiivisesti: se edistää kunnan tavoitetta vähentää kasvihuonepäästöjä, säästää tuotantoeläimiä tehotuotannolta sekä edistää kuntalaisten terveyttä.

Vegaaninen kasvisruoka ja erilaiset kasviperäiset valmisruokavaihtoehdot ovat vakiintuneet jatkuvasti kasvavaksi ruokatrendiksi. Huomioimalla tämä nostetaan myös julkisten ruokapalveluiden arvostusta ja kiinnostusta. Saatavilla on jo runsas määrä kasviperäisiä valmisteita, joten kasvisruuan valmistaminen laitospöytätyöissä muuttuu yhä helpommaksi ja monipuolisemmin sovellettavaksi. Monet kasviperäiset ruuat tukevat myös paikallista yrittäjyyttä ja tuotantoa, sillä ympäri Suomen on syntynyt yrityksiä, jotka perustavat tuotantonsa innovatiivisille kasvistuotteille.

Julkisessa ruokailussa opitut tavat siirtyvät usein kotikeittiöihin, joten kasvispainotteinen laitosruokailu muuttaa ihmisten ruokailutottumuksia myös laajemmin kestävämmäksi niin ympäristön kuin eläintenkin kannalta.

Tavoite: Kuntien on laadittava eläinten hyvinvoinnin edistämissuunnitelma

Kuntien olisi tulevaisuudessa laadittava suunnitelma eläinten hyvinvoinnin edistämisestä, jossa on selkeät mittarit ja seurantamekanismit (Ks. esimerkiksi nykyiset sukupuolten tasa-arvosuunnitelmat). Nykyisen eläinlääkintähuoltolain 10 §:n mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Tähän suunnitelmaan tulisi sisällyttää osio eläinten hyvinvointia edistävästä toimista. Näin kunta ottaisi aktiivisesti vastuuta eläinten hyvinvoinnista alueellaan. Suunnitelmassa kunnan tulisi määritellä, miten se edistää eläinten hyvinvointia toimillaan ja arvioi eri toimimensa hyvinvointivaikutuksia. Suunnitelmassa tulisi myös määritellä eläinten hyvinvoinnin edistämisen kehityskohteet aina yhdelle nelivuotiskaudelle.

Tiedonkulkua ja yhteistyötä lisäämällä eläinten hyvinvointia olisi mahdollista edistää tehokkaammin ja ongelmiin olisi mahdollista puuttua nopeammin. Kuntiin tulee perustaa eläinsuojelutoimijoiden yhteistyöelin, joka jakaa kokemuksia eläinsuojelutilanteesta, pyrkii edistämään eri tahojen osaamista ja yhteistyötä sekä parantaa kunnan alueella eläinten hyvinvoinnin tasoa muun muassa päättäjille tehtävin aloittein. Yhteistyöelimeen kuuluisivat alueen eläinsuojeluviranomaiset, SEYn eläinsuojeluneuvojat ja paikalliset eläinsuojeluyhdistykset sekä muut mahdolliset aktiiviset ja järjestäytyneet eläinsuojelutoimijat.

Kunnissa tulisi jatkossa kehittää myös eläinten hyvinvointivaikutusten arviointia.

Helsingin palveluiden tasa-arvosuunnitelma: <https://www.hel.fi/static/liitteet-2019/Kaupunginkanslia/Tasa-arvo/palveluiden-tasa-arvo-suunnitelma-helsinki-2019-2021.pdf>

Helsingin nykyinen suunnitelma eläinlääkäripalveluista ja terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta: <https://www.hel.fi/static/ymk/lomakkeet/eho-suunnitelma.pdf>